

A SEPSISZENTGYÖRGYI MÚZEUM TERMÉSZETRAJZI OSZTÁLYA

KOVÁCS SÁNDOR

A Cserey Jánosné-féle, 8 779 tárgyat számláló törzsállomány jegyzéke 1879-ben, az alapítás évében, 1 665 természetrajzi tárgyat tartott nyilván. Ezek egyrészét 1875-ben Csereyné vásárolta Vasady Nagy Gyulától, házitanítójától, későbbi múzeumőrtől, a többi pedig a tulajdonképeni Cserey-gyűjtemény része volt(1). E tárgyak tudományos értékéről — mai értelemben véve — aligha beszélhetünk. Azok jórésze lelőhely és pontos megnevezés nélkül került nyilvántartásba; rendszerint csak az adományozó nevének feltüntetésével.

Az alapítás körülményeit rögzítő egykori dokumentumok (1, 2, 3, 7, 13) egyöntetűen hangoztatják a természetrajzi részleg szükségességét; annak létjogosultságát — az alapítás óta — senki sem vonta kétségbe.

Nagy Géza néhai múzeumőr 1891-ben megjelent részletes múzeumtörténeti jelentésében (1) a természettárat kezdetlegesnek mondja, annak gazdagítását sürgeti. Ugyanitt a gyűjtemény jelentősebb tárgyait fel is sorolja. Sajnos, az itt közölt tárgyakból napjainkig alig maradt meg valami.

1903-tól külön (addig közös, ún. alaplertár) „Földrajzi és természetrajzi gyarapodási jegyzőkönyvbe“ vezetik (globálisan vagy egyenként) a gyűjtött, vagy ajándékként beérkezett tárgyakat (5). E jegyzék is, mint az előző alaplertári nyilvántartások, elsősorban az adományozót tüntetik fel. Sokáig másodrendű marad a pontos lelőhelyek kérdése. E jegyzék alapján látható, hogy kezdettől fogva nem folyt rendszeres, átgondolt gyűjtés. Az önkéntes adományozók tárgyai mellé múzeumőrök al-

kalomszerűen gyűjtött tárgyai kerültek. Az anyag gyarapításában a szakember hiánya érzik.

László Ferenc neves régész mint földrajz-természetrájk szakos tanár vette át 1901-ben a múzeumőri tiszte. Figyelmét azonban — kezdettől fogva — elsősorban a régészet és a múzeum anyagi ügyeinek intézése kötötte le.

Ernek ellenére jelentős az a tevékenység, mellyel a természetrajzi tár gyarapításához járult. 1904-től szerepelnek általa gyűjtött ásvány és kőzettani, őslénytani, botanikai tárgyak a jegyzékben. Az utolsó nevéhez fűződő tárgy bejegyzése 1916-ból való (1925-ben halt meg). (5)

László Ferenc idejében is megoldatlan marad a természetrajzi gyűjtemény szakszerű kezelése, a konzerválás, a rendszeres gyűjtés. A gyarapodási jegyzékben ezután is sok a pontatlan bejegyzés, a meg nem jelölt tárgy. Pedig az anyag egyre halmozódott; 1910-ben 7 909 tárgy (4) szerepelt a nyilvántartásban, 1929-ben pedig ez a szám már 13 384-re gyarapodott. (7).

A puszta számadat azonban egymagában nem sokat mond. Csutak Vilmos az 1929. jubileumi évi „Emlékkönyv“-ben megjelent jelentésében a természetrajzi gyűjteményről így ír: „**Gyűjteményünk az 1879 óta lefolyt ötven év múlva sincs abban az állapotban, hogy a művelt látogató s különösen a komoly természetbúvár elé a Székelyföld rendkívül értékes és gazdag ásvány —, növény- és állatvilágáról teljesen hű képet mutasson**“. Sürgeti a megfelelő anyagi eszközök és szakemberek biztosítását. Ebben látja — helyesen — e részleg felemelkedésének egyedüli útját. (7).

Az 1929-es Emlékkönyv szerkesztőinek külön érdeme, hogy jeles szakembereknek (Szádeczky K. Gyula, Bányai János, Gaál István, Tulogdi János, Moesz Gusztáv, Nyárády E. Gyula) a Székelyföld természetrajzára vonatkozó szakdolgozatait közli. Ezek a vidék mai napig is keresett szakforrások. Hasznos a Székelyföldre vonatkozó — igénnyel összeállított — szakirodalmi felsorolás is. (7).

A gyűjtemény minőségi vonatkozásaiban (Csutak Vilmos sürgető felhívása ellenére) 1929 után sem áll be változás. A múzeum természetrajzi anyagának továbbra sincsen gazdája, bár az újabb és újabb tárgyakkal gyarapszik. Jeles hazai szakemberek (Nyárády E. Gyula, Török Zoltán, Szádeczky K. Gyula, Diószeghy László) és lelkes gyűjtők (Kolozsvári Gábor, Köntzei Gerő, és sokan mások) újabb adományaikkal gyarapítják a roppant heterogén és feldolgozatlan gyűjteményt. Említésre méltó az a hozzájárulás, amivel szakemberek szervezett **székely-**

földi gyűjtőútjaik alkalmával gazdagították azt (1934, 1935, 1938). Segítőkészségük azonban kimerült abban, hogy leadták a gyűjtött anyag egyrészét. (5).

Ebben az időben már gyakran látogatja a múzeumot s később is — évtizedeken át — hosszabb ideig időz abban Bányai János székelyudvarhelyi geológus-mérnök. Gyűjteményeiből gyakran adományoz a múzeumnak, kiadványokban szakdolgozatai jelennek meg (1929, 1955), azonban a múzeumi anyag feldolgozására, rendszerezésére neki sem jut ideje. A tárgyak pontatlan leltározás után szakszerűtlenül kerültek ládába, fiókokba, szekrényekbe. Nem volt kijelölt természetrajzi raktárhelyiség, megfelelő bútorzat. Emmiatt károsodást szenvedett főleg az őslénytani, a növény- és állattani anyag.

A felszabadulás után a természetrajzi alapkiállítás új bútorzatot kapott (1953-ban). Ekkor rendezték át azt a múzeum akkori nem természetrajzi-szakos alkalmazottai. Üveges tölgyfavitrinekbe és a kor kiválmainak megfelelő diorámákba kerültek a madár és emlőspreparátumok, készült el — főleg segédanyagokból (képekből, panókból, szöveges táblákból) — az **Élet eredete és fejlődése** részleg. Mindez ebben a formában 1962-ig állott a látogatók rendelkezésére.

1948-ban sikerült múzeumunkba szállítani (az Arad megyei Borosjenőről) Diószeghy László már 1941-ben múzeumunknak adományozott lepkegyűjteményét. Az értékes anyag 25 129 példánya 163 dobozban a 2 271. leltári számnál (globálisan) került a régi gyarapodási jegyzékbe s a 2. sz. épületben (volt igazgatói lakás) raktárba. (4, 5).

1958-ban készült el az alapkiállításon a Rétyi Nyír dioráma.

1961 április 1-től Kovács Sándor természetrajz szakos tanárral, e sorok írójával bővült a múzeumi személyzet. Napi múzeumi teendői mellett látott hozzá a részleg anyagának összegyűjtéséhez, számbavételéhez, megfelelő raktárhelyiség kialakításához, az alapkiállítás gondozásához.

A növény- és állattani gyűjtemények rovertalanítása után indulhatott meg az anyag felülvizsgálása, a még értékes, hasznosítható tárgyak különválasztása. Bár hivatalba léptekor semmi leltár — vagy nyilvántartás szerinti átadás-átvétel nem történt (ez akkor lehetetlen is volt) e munkát teljes anyagi felelőssége tudatában végezte. Lehetőség szerint a szelektálásba külső szakmunkatársakat vont be. Elgondolásában Székely Zoltán igazgató támogatta, kérésére, szakemberek meghívására pénzügyi támogatást is nyújtott.

Megkezdődhetett tehát (1962-ben) az a hosszadalmas munka, melynek eredményeként a felhalmozódott anyagból kiszűrődtek a hasznavehető, megtartásra érdemes tárgyak. Az ásvány- és kőzettani anyag revideálásában a kolozsvári Dr. Balogh Ernő egyetemi tanár és Kónya Ádám helyi földrajzszakos tanár (1964), később (1969) Mészáros Miklós kolozsvári geológus működött közre. Az őslénytani gyűjtemény negyedkori emlősanyagát előbb Kretzoi Miklós budapesti, majd Petre Samson és Constantin Rădulescu bukaresti paleontologusok (1962—1965) nézték át, selejtették. A gerinctelen őslénytani anyag feldolgozásában Kisgyörgy Zoltán baróti geológus segített.

A herbáriumok állapotát a múzeum gyakori látogatója, László Kálmán brassói botanikus ismerte. Azok egyrészét nem lehetett megmenteni. Az arra érdemeseket laponként leltároztuk.

Bonyolult és hosszan tartó munka volt a Diószeghy-gyűjtemény rendezése. Ebben Iosif Căpușe bukaresti lepidopterologus segített (1963—1973) (kinek önzetlen fáradságos munkájáért ezúttal is külön köszönetet mondunk), a madártani anyag felülvizsgálásában Kohl István régeni ornitologus működött közre.

A szakszerű felülvizsgálás és számbavétel során sok leltárba bejegyzett tárgy hollétét nem sikerült megállapítani. Azokat törölnünk kellett a jegyzékből. Nyoma veszett pl. Sylveszter Domokos 225 darabot, illetve Butulyás Gyula 415 darabot számláló (1903-ban bejegyzett) herbáriumának, a László Ferenc növény- és rovar, a M.E.K.O.F. (1907) 510 darabból álló Hemiptera gyűjteményének. Nincs meg Zilahi Kiss Endre (1931) 16 dobozban elhelyezett lepkegyűjteménye, sem a Köntzey Gerő-féle hulló- és kétéltűgyűjtemény. Darab sem maradt a Teleki Jenő 1 560 példányt számláló rovargyűjteményéből. (5)

Közben, az adott körülmények szabta szerény lehetőségek keretében, gyűjtés is folyt, érkeztek be újabb adományok (Croitoru Nicolae, László Kálmán, Török János, Rátz Jenő, Tóth Zoltán, Kisgyörgy Zoltán, Kósa Bálint) (13). Jelentős negyedkori emlős anyaggal gyarapodtunk. Hulló és kétéltű-preparátumokat készítettünk, hiányzó kőzetmintákat szereztünk. Preparátor hiányában nem gyarapodhatott madár- és emlős anyagunk. (13).

A több mint egy évtizedig tartó munka után a természetrajzi gyűjtemény (1970-től) új raktárhelyiségben (régiből) elhelyezve közel 30 000 tárgyat tart nyilván s ez a szám (1972 évvégén) az alábbiak szerint oszlik meg :

	leltározva (katalogizálva)	feldolgozatlan
1. Ásvány és kőzet	489 drb.	—
2. Őslény (főleg negyedkori emlős)	614 drb.	—
3. Növény (herbáriumi lap)	3 706 drb.	—
4. Állat — Diószeghy-gyűjtemény	23 000 drb.	—
Kis gyűjtemények (trópusi és helyi lepkék)		285 drb.
Rovarok (Diószeghy, Köntczey)		500 drb.
Kagylók, csigák		150 drb.
Kételtűek, hüllők, madarak, emlősök	390 drb.	
Különfélék (gipszmásolat, kép, táblázat stb.)	58 drb.	—
Leltározva összesen	28 257 drb.	
		feldolgozatlan 935 drb.
Összesen	29 192 drb.	

Összesen tehát 29 192 tárgy (példány). Ebből 23 000 a Diószeghy lepkegyűjtemény anyaga. Ezek pontos, darabonkénti nyilvántartását külön Diószeghy-katalogus (jegyzék) (11) tartalmazza, a fennmaradó 6 192 tárgy felsorolását pedig az új, 1962 óta vezetett leltári jegyzék (12) adja az alábbiak szerint :

M jelzéssel az ásványokat és kőzeteket	(1-től)
P jelzéssel az őslényeket	(1-től)
B jelzéssel a herbáriumi lapokat (növényeket)	(1-től)
Z jelzéssel az állatokat	(1-től)
D jelzéssel a gipszmásolatokat, táblázatokat, térképeket stb.	(1-től)

Összevetve a fenti számadatokat (6192) az utolsó (1929 évi) hivatalos, természetrajzi tárra vonatkozó (nyomtatásban is megjelent) adattal (13 384) szembevetve a mennyiségi különbség, számszerű visszaesés. Bár ennek okairól fennebb már szoltunk, el kell még mondanunk, hogy az 1929-ben közölt 13 384 tárgy adatkörébe mindennemű (1879 óta) begyűlt tárgy (ásvány, kőzet, őslény, herbárium-lap, preparátum, fénykép-lemez, fénykép, gipszmásolat, térkép stb.) beletartozott. Azokat a beérkezés sorrendjében (globálisan vagy egyenként bejegyezve) adalékolták a mindenkori összeghez, anélkül, hogy a tárgyak megfelelő nyilvántartásáról és szakszerű raktározásáról közben gondoskodás történt volna ; anélkül, hogy egyetlen elpusztult, eltűnt vagy hasznavehetetlenné vált tárgy leírása megtörtént volna.

A revideálás és újraleltározás során (1962-től) eltávolítottuk azokat a közönséges (főleg közettani) tárgyakat, melyeken sem jelzés, sem címke nem segített a lelőhelyek azonosításában. Eltávolítottunk ugyanakkor sok környékről származó krétakori homokkő, konglomerát és andezit mintát, mely tömegesen (különböző gyűjtők adományaként) került szinte azonos lelőhelyről raktárunkba. (Lásd leíró jegyzőkönyveket.) **Eltávolítottunk továbbá (középkorú diákok jelentéktelen és tönkrement, László Ferenc tanári működése idejéből származó) növénygyűjteményeket, megromlott és kifakult madarakat, emlősöket.**

Nem lehetett megtartani a Diószeghy lepkegyűjtemény mintegy 10%-nyi, főleg penész és Anthrenus által elpusztított anyagát (5). A régi jegyzékben szereplő fényképek és negatívak (lemezek) pedig a múzeumi fototékába mentek át, ott kerültek nyilvántartásba.

Ezek után állt össze mai gyűjteményünk, melynek legértékesebb része kétségtelenül a **Diószeghy lepkegyűjtemény** (2100 faj). Gyűjtője életét áldozta erre. Sikerült azt rendeznünk, új, korszerű raktárszekrényekbe, dobozokba (1966) helyeznünk. Folyamatban a teljes katalógus kiadása.

Értéksorrendben ezután az ugyancsak rendezett, immár szakmai igényt is kielégítő, **negyedkori emlősfosszília-gyűjteményt** és a **László Kálmán-herbáriumot** említjük. Ezek e vidékre vonatkozó, szakkörökben is számon tartott kollekciónk.

Kevésbé gazdag és átfogó az ásvány és közettani, gerinctelen őslénytani, gerinces állattani anyag. Magasabb szakmai igényt azok nem tudnak kielégíteni. Nincs a megyénkben (és környékén) erőteljesen kifejlődött **flis-re** (kréta és paleogén) vonatkozó igényes szakgyűjtemény, ropant hézagosan begyűjtött és tanulmányozatlan a környék lepke és rovar (Coleoptera)-faunája. Senki nem foglalkozott a pókokkal, rákokkal, hártyás szárnyuakkal, legyekkel. Nehezíti gyűjtőmunkánkat a preparátor hiánya. Korszerű gyűjtemény nem jöhet létre ilyen képzettségű szakember nélkül.

A középfokú oktatásban dolgozó szaktanárok, vagy más munkaterületen dolgozó rokonszakosok (geológusok, agronómusok, gyógyszerészek) előtt számtalan biológiai-geológiai szakterület kínálkozik. Ezeket az üresket kellene egy-egy élet céltudatos munkájával kitölteni.

A múzeum szerény lehetőségei keretében főleg technikai segítséget tud biztosítani helyi kutatóknak, lelkes gyűjtőknek. Időszakos kiadványaiban pedig közlési lehetőség nyílik.

JELENTŐSEBB ADOMÁNYOK (ÉS ADOMÁNYOZÓK 1879-TŐL
NAPJAINKIG), MELYEK A TERMÉSZETRAJZI TÁRAT
GYARAPÍTOTTÁK

Cserey Jánosné (1879) 1695 tárgy; Sylveszter Domokos (1903) 225 szárított növény; Butulyás Gyula (1903) 415 szárított növény; Joós Lajos (1904) 42 ásvány; Madarász Gyula (1904) 200 preparált madár; Habányi József (1906) 26 ásvány; Latzina Vilmos (1907) 16 ásvány; Ditró község előljárósága (1907) 18 kőzet; Gyárfás Győző (1908) 14 preparált állat; Ebergényi Gyula (1911) 96 preparált állat; Horváth Sándor (1911) 634 rovar; Lukács Ferenc (1911) 7 preparált madár; Bene József (1912) 24 preparált állat; Málík József (1912) 38 csigakövület; Bányai János (1913) 41 kőzet és kövület; Simonfi Samuné (1913) 43 különféle tárgy; Barabás Sándor (1914) 314 rovar; Szász Károly (1914) 45 kőzet; Bányai János (1914) 78 kőzet, kövület, növény; Bibó József (1914) 800 növény; László Kálmán (1915) 338 növény; Sepsiszentgyörgyi Állami Építészeti Hivatal (1916) 29 kőzet; Zágoni Gábor (1922) 80 ásvány és kőzet; Bányai János (1924) 9 ásvány és kőzet; Ötvös Pál (1927) 55 különféle tárgy; Nyárády E. Gyula (1928) 17 lápi növényfaj; Bányai János (1929) 35 kőzet és kövület; Brósz Emil (1930) 4 preparált madár; László József (1930) 559 kőzet, lepke, növény; Zilahi Kiss Endre (1931) 16 doboz rovar; Török Zoltán (1933) 50 faj fosszilis puhatestű; Köntzey Gerő (1934) hullók és kétáltűiek; Szédeczky K. Gyula (1935) 22 kőzet; Teleki Jenő (1936) 1560 rovar; Kolozsvári Gábor (1937) 70 kagyló; Köntzei Gerő (1937) 723 rovar; Székelyföldi gyűjtés (1938) 76 kőzet; Bányai János (1939) 23 ásvány és kőzet; Nagy Elek (1940) 582 növény; Diószeghy László (1941) 25 129 hazai lepke; Bányai János (1950) 12 ásvány és kőzet; Kerecsi László (1953) 20 kőzet; Croitoru Nicolae (1965) 30 negyedkori emlős-fosszilia; Kisgyörgy Zoltán és Kosa Bálint (1963) 30 faj emlős és puhatestű kövület; Török János (1965) 16 drb őslény; Imreh Barna (1966) 10 drb őslény, Bede Sándor (1968) 10 preparált madár és emlős; László Kálmán (1969) 2232 lap (1352 faj) növény; Rátz Jenő, Tóth Zoltán és Drégely Gábor (1969) 87 drb ásvány.

1963 után a raktárrendezéssel, új leltári jegyzék összeállításával párhuzamosan tudományos kutatómunka is folyt. A viszonylag gazdag **negyedkori emlősanyag** feldolgozása és közlése sürgetett, ui. a medencében a Bukaresti Geológiai Intézet átfogó negyedkor-kutatást végzett, szüksége volt őslénytani adatokra. Így jött létre egyrészt a Múzeum, másrészt a Bukaresti Barlangkutató Intézet (Institutul de Speologie „Emil Racoviță“ București) között az a tudományos együttműködés, mely (1965-től) sor nyomtatásban megjelent őslénytani-rétegtani szakdolgozatban konkretizálódott (14, 15, 16, 17, 18, 19, 20) s melynek eredményeként medencénk **negyedkor-geológiai** viszonyainak sok — eddig ismeretlen — részletkérdése tisztázódott.

Hasonló szakközlések születtek a Diószeghy gyűjtemény rendezésekor (10, 22, 23, 24, 25). Folyamatban a gyűjtemény teljes katalógusának sajtó alá rendezése. Több évi kutató és megfigyelő munkát sűrítettünk a részletes Rétyi Nyír monografiai tanulmányba (21).

Szándékunk a jövőben még rendszeresebben tovább vinni a medence negyedkori emlős faunájára vonatkozó gyűjtő- és kutatómunkát, gazdagítani a meglévő gyűjteményeket.

Mérföldkő munkánkban a központi fűtés bevezetése (1970), az új raktár és laboratóriumi helyiség; munkakörülményeink megjavultak.

Közben — főleg formai — változtatások sora történt alapkiállításunkon. 1962-ben lebontottuk az 1953-ban létesített **Élet eredete és fejlődése** részlegét, kisebbfokú átrendezést eszközöltünk a növény- és állattani kiállításon.

1963 decemberben nyílt meg átrendezett, ezúttal főleg tárgyakra alapozott, fejlődéstani részlegünk. Ezt váltotta fel az (1969-ben) megnyílt **A Brasssi medence és környékének geológiája** kiállításunk. Tovább tökéletesítettük az alapkiállítás állattani részlegét.

1970 év tavaszán, a központi fűtés beszerelése, meszelés, festés kapcsán egészében lebontottuk földszinti természetrajzi alapkiállításainkat, majd ugyanazon év nyarán az emeleti rész déli (könyvtár fölötti) három termében ideiglenesen berendezve nyitottuk azt újra meg.

Itt állt a kiállítás 1972 szeptemberéig, amikor — a történelmi részleg bővítése miatt — azt egészében elraktároztuk. Azóta a természetrajzi résznek nincs alapkiállítása.

FELHASZNÁLT ÉS A GYŰJTEMÉNYRE VONATKOZÓ KÖNYVÉSZET

1. NAGY GÉZA : **A Székely Nemzeti Múzeum története.** Sz.N.M. Étesítője ; 1—128 old. Sepsiszentgyörgy, 1891.
2. PÉTER MÓZES : **A Székely Nemzeti Múzeum rövid története 1890—1960-ig.** Sz.N.M. Értésítője ; 1—8. old., 1902.
3. LÁSZLÓ FERENC : **Jelentés A Székely Nemzeti Múzeum 1901 évi állapotáról.** Sz.N.M. Értésítője ; 9—31 old., 1902.
4. GÖDRI FERENC, CSUTAK VILMOS, LÁSZLÓ FERENC : **Jelentés A Székely Nemzeti Múzeum 1910 és 1911 évi állapotáról.** Sepsiszentgyörgy, 1912.
5. **A Székely Nemzeti Múzeum Földrajzi és természetrajzi osztályának gyarapodási jegyzéke.** (1-től 2284 számig) 1903—1949.
6. **A Székely Nemzeti Múzeum Természetrajzi gyűjteményének leltára** (2285-től 2378 számig).
7. CSUTAK VILMOS : **A Székely Nemzeti Múzeum alapítása és gyűjteményeinek ötvenéves fejlődése.** Sz.N.Múzeum Emlékkönyv, 1929.
8. SZÉKELY ZOLTÁN : **A Sepsiszentgyörgyi Tartományi Múzeum fejlődése a népi demokratikus rendszer alatt.** A Sepsiszentgyörgyi Tart. Múzeum Évkönyve (1955).
9. SZÉKELY ZOLTÁN : **Diószeghy László (1872—1942).** A Sepsiszentgyörgyi Tart. Múzeum Évkönyve 1955 (87—89).
10. I. CĂPUȘE, AL. KOVÁCS : **Colecția de lepidoptere L. Diószeghy și realizatorul ei,** Rev. Muz. 2/1970 (124—126).
11. **Catalogul colecției de lepidoptere L. Diószeghy — I—II—III.**
12. **Registru de inventar al secției de șt. naturale** (1962-től).

13. SZÉKELY ZOLTÁN : Jelentés a Sepsiszentgyörgyi Múzeum 90. évfordulóján. Aluta 1970, pag. I/19—33.
14. C. RĂDULESCU, P. SAMSON, N. MIHĂILĂ, AL. KOVÁCS : Contributions á la connaissance des faunes de Mamifères pleistocènes de la Dépression de Braşov (Roumanie), 1965. Eiszeitalter u. Gegenwart 16 ; 132—188 old. Öhringen.
15. C. RĂDULESCU și AL. KOVÁCS : Contribuții la cunoașterea faunei de mamifere fosile din Bazinul Baraolt (Depresiunea Braşov). Lucr. Inst. de Speol. „Emil Racoviță“ t. V. p. 233—250, București, 1966.
16. P. SAMSON și AL. KOVÁCS : Felis spelaea Goldfuss in pleistocenul superior al Baz. Sf. Gheorghe. Lucr. Inst. de Speol. „Emil Racoviță“ t. VI. p. 211—220, Buc. 1967.
17. C. RĂDULESCU și AL. KOVÁCS : Noi contribuții la cunoașterea faunei de mamifere fosile din Baz. Baraolt (Depresiunea Braşov). Lucr. Inst. de Speol. „E. Racoviță“ t. VII. p. 231—253, București, 1968.
18. P. SAMSON, C. RĂDULESCU și AL. KOVÁCS : Faunele de mamifere și stratigrafia cuaternarului în depresiunea Braşov. Aluta I, p. 193—209, Sf. Gheorghe 1969.
19. P. SAMSON et AL. KOVÁCS : Contributions á la connaissance des faunes de Mamifères quaternaires du Bassin de Sf. Gheorghe. (Dépression de Braşov). Aluta, 1970, Sf. Gheorghe, pag. 25—62.
20. C. RĂDULESCU et AL. KOVÁCS : Contribution á la connaissance de la Marmotte fossile (Marmota cf. bobac) du Bassin de Sf. Gheorghe (Depr. Braşov). Lucr. Inst. Speol. „E. Racoviță“ t. IX. p. 231—243, Buc., 1970.
21. KOVÁCS S. : Mestecănișul de la Reci. Studiu monografic, Aluta I, Sf. Gheorghe, 1969, pag. 211—267.
22. I. CĂPUȘE und AL. KOVÁCS : Die Aegerüdae und Thyrididae (Lepidoptera) aus der L. Diószeghy Sammlung im Regionalmuseum Sf. Gheorghe, Zeitschr. der Arbeitsgem. österr. Entomologen, 17 Jhg. Nr. 3, 1965 ; pag. 85—90.
23. I. CĂPUȘE și AL. KOVÁCS : Cymatophoridae, Drepanidae, Notodontidae și câteva Noctuidae din colecția de lepidoptere L. Diószeghy de la Muzeul Sf. Gheorghe. Culegere de studii și cerc. Muz. Braşov ; p. 61—71, 1967.
24. I. CĂPUȘE : Beiträge zur Verbreitung der Homoeosoma — Ephestia — Arten in Rumänien (Lep., Pyralidae). Entom. Zeitschr. 78 Jkg. Nr. 15 p. 169—176, Stuttgart, 1968.
25. I. CĂPUȘE și AL. KOVÁCS : Reprezentanții suprafamiliei Pyraloidea din col. Diószeghy de la Muzeul Sf. Gheorghe, Aluta, 1972.
26. I. CĂPUȘE et AL. KOVÁCS : Les représentants des superfamilles Tortricoidea et Carposinoidea dans la collection de lépidoptères L. Diószeghy du Musée de Sf. Gheorghe. Aluta 1970. pag. II/83—99. Sf. Gheorghe, 1970.

R E Z U M A T

Lucrarea prezintă evoluția colecțiilor și expozițiilor de științe naturale ale Muzeului din Sf. Gheorghe de la înființarea lui. Pe baza documentelor (anualele și inventarele muzeului) se poate constata lipsa unei munci consecutive, bine gândite în alcătuirea colecțiilor, ele s-au îmbogățit mai mult prin donații, și nu printr-o muncă susținută.

Primul muzeograf mai de seamă, care a contribuit la formarea colecțiilor, a fost muzeograful László Ferenc (muzeograf între anii 1898--1925), profesor de științe naturale și geografie, devenit însă arheolog din anul 1907. După moartea lui László Ferenc colecția a rămas din nou fără specialist, îmbogățindu-se mai de parte prin donații. S-a adunat o cantitate mare de materiale, care a fost revizuită, reinventariată și valorificată științific, începând din 1961. În momentul de față secția posedă colecții bogate, specifice județului, depășind 29.000 exemplare.